

2020/2016(INI)

15.9.2020

AVIZ

al Comisiei pentru afaceri juridice

destinat Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne

privind inteligența artificială în dreptul penal și utilizarea sa de către autoritățile polițienești și judiciare în procedurile penale (2020/2016(INI))

Raportor pentru aviz: Angel Dzhambazki

PA_NonLeg

SUGESTII

Comisia pentru afaceri juridice recomandă Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne, care este comisie competentă, includerea următoarelor sugestii în propunerea de rezoluție ce urmează a fi adoptată:

- A. întrucât dreptul la un proces echitabil este un drept fundamental și juridic obligatoriu, consacrat în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și în Convenția europeană a drepturilor omului, în scopul aplicării legii; întrucât acest drept se aplică pe întreaga durată a procedurilor penale, inclusiv în ceea ce privește aplicarea legii, iar respectarea sa exclude, în toate etapele procedurii, luarea de măsuri, inclusiv tehnice, a căror consecință directă sau indirectă este de a priva de substanță drepturile apărării; întrucât garanțiile atașate acestui principiu, în special „independența instanței”, „egalitatea în fața legii” și prezumția de nevinovăție, sunt mai stricte în domeniul dreptului penal; întrucât aceste drepturi trebuie respectate în toate circumstanțele, în special în contextul utilizării inteligenței artificiale (IA), având în vedere mai ales faptul că tehnologiile bazate pe IA pot avea impact asupra mai multor drepturi ale omului;
- B. întrucât protecția datelor personale, în conformitate cu Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD)¹ și cu alte acte legislative relevante, unde este cazul, se aplică întotdeauna;
- C. întrucât IA și tehnologiile conexe, inclusiv capacitățile lor de autoînvățare, implică întotdeauna un anumit nivel de intervenție umană;
- D. întrucât IA ar putea deveni o parte permanentă a sistemelor de drept penal;
- E. întrucât IA și tehnologiile conexe reprezintă o prioritate pentru Uniune, având în vedere evoluția rapidă a sectorului tehnologiei și importanța vigilenței cu privire la impactul lor prezent și viitor asupra sistemului european unic al drepturilor de proprietate intelectuală; întrucât diverse sectoare, cum ar fi robotica, transporturile și asistența medicală, pentru a numi doar câteva, implementează deja IA și tehnologiile conexe;
- F. întrucât tehnologiile precum IA și tehnologiile conexe pot fi utilizate în domeniul dreptului penal pentru a reduce rata criminalității, pentru a facilita anumite proceduri prin utilizarea lor în prelucrarea datelor statistice pentru analiza și prevenirea infracțiunilor penale, precum și pentru a identifica și investiga cauzele penale; întrucât Uniunea ar trebui să-și dezvolte în continuare capacitățile în ceea ce privește software-ul, stocarea datelor și tehnologiile IA, pentru a remedia deficiențele legate de protecția datelor și a vieții private;
- G. întrucât aceste tehnologii pot fi utilizate pentru a crea baze de date statistice anonimizate care să ajute autoritățile, cercetătorii și legislatorii să analizeze datele numerice, să conceapă politici eficiente de prevenire a infracționalității și să îi ajute pe infractori să se reintegreze cu succes în societate;

¹ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

- H. întrucât cadrul juridic al IA și aplicarea sa în dreptul penal ar trebui să includă, dacă este necesar, măsuri legislative, și în primul rând măsuri obligatorii de prevenire a practicilor care subminează clar drepturile și libertățile fundamentale;
- I. întrucât, având în vedere natura intrinsec opacă a sistemelor de IA, noile instrumente utilizate în contextul justiției penale ar putea încălca anumite libertăți fundamentale;
- J. întrucât trebuie prevenite și atenuate posibilele riscuri legate de aplicarea sistemelor de IA în domeniul justiției penale, pentru a garanta drepturile fundamentale ale suspectilor și inculpaților în cadrul procedurilor penale;
1. subliniază că este de o importanță vitală ca riscurile utilizării sistemelor IA, cum ar fi discriminarea și încălcarea confidențialității, să fie evaluate corect și să fie luate în considerare toate implicațiile etice și operaționale ale utilizării IA și a tehnologiilor conexe în societatea noastră, în special de către autoritățile statului, poliție și autoritățile judiciare din sistemele de justiție penală, precum și chestiunile legate de răspundere și de regimul probatoriu; consideră că este necesar un cadru de reglementare clar, care să stabilească limite și să ofere garanțiile necesare; consideră că principiile etice, cum ar fi cele stabilite în „Carta etică europeană privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare și în contextele lor” a Consiliului Europei, trebuie luate în considerare și respectate de entitățile publice și private responsabile de proiectarea inițială și dezvoltarea instrumentelor și serviciilor de IA, astfel încât toți actorii sociali să aibă un acces complet la informațiile privind structurile corporative ale întreprinderilor care produc programe de IA; subliniază importanța factorului uman, care trebuie să fie întotdeauna factorul de decizie final în utilizarea programelor informatice bazate pe tehnologiile de IA și în cadrul sistemului penal, atât în misiunile poliției, cât și în justiția penală; reiterează faptul că software-ul de recunoaștere biometrică ar trebui utilizat numai în situațiile în care acest lucru este în mod clar justificat;
 2. evidențiază necesitatea creării și menținerii unui echilibru între utilizarea sistemelor IA în cadrul procedurilor penale și respectarea tuturor drepturilor fundamentale și garanțiilor procedurale prevăzute în dreptul european și în cel internațional;
 3. subliniază că este important ca IA să fie folosită respectând principiile statului de drept și independenței sistemului judiciar în cursul procesului decizional;
 4. invită Comisia să clarifice normele privind protecția și schimbul datelor colectate prin IA și tehnologiile conexe de către autoritățile abilitate să colecteze și/sau să prelucreze astfel de date, inclusiv datele fără caracter personal și datele anonimizate care identifică direct sau indirect persoane, cu respectarea deplină a RGPD și a Directivei asupra confidențialității și comunicațiilor electronice²; subliniază, de asemenea, că dreptul la un proces echitabil ar trebui să includă dreptul cetățenilor și justițiabililor de a avea acces la aceste date, mai ales atunci când sunt colectate de la dispozitivele sau echipamentele lor personale, în conformitate cu RGPD, dar și în scopul dreptului lor la apărare, imediat ce răspunderea lor juridică este angajată;
 5. subliniază importanța creșterii transparenței sistemelor de IA utilizate în justiția penală,

² Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (JO L 201, 31.7.2002, p. 37).

pentru a permite controlul judiciar și a verifica dacă dezvoltatorii de IA și tehnologiile conexe asigură un nivel suficient de transparență a algoritmilor și a deciziilor algoritmice, în beneficiul autorităților competente și al cetățenilor; subliniază dreptul general al părților de a avea acces la procesele legate de colectarea datelor, de evaluările predictive utilizate în prevenirea criminalității, de catalogarea și evaluarea probelor penale, și de stabilirea măsurii în care o persoană suspectată ar putea fi un pericol pentru societate, dacă nu este limitat de legislația UE în vigoare, cum ar fi Directiva (UE) 2016/680³; subliniază, în plus, importanța accesului la rezultatele produse direct sau asistate de IA și, în cele din urmă, a stabilirii responsabilității pentru procedurile de notificare și rolului IA și al tehnologiilor conexe în materie penală, în special în ceea ce privește analiza unor volume mari de probe în anchetele penale și identificarea suspectilor și a victimelor infracțiunilor penale; reamintește importanța aspectelor legate de guvernare, drepturile fundamentale și garanțiile procedurale, nediscriminare, responsabilitate, transparență, imparțialitate, corectitudine și integritatea intelectuală a IA și a tehnologiilor conexe, subliniind, în același timp, necesitatea de a asigura o supervizare umană permanentă; insistă asupra faptului că autoritățile judiciare trebuie să fie obligate să își justifice deciziile, inclusiv atunci când utilizează elemente de probă furnizate de IA sau obținute cu asistența IA, care necesită un nivel ridicat de control jurisdicțional și criterii de admisibilitate stricte, în conformitate cu Rezoluția sa din 16 februarie 2017 referitoare la robotică⁴, în care se subliniază că ar trebui să fie întotdeauna posibil să fie comunicat raționamentul de la baza oricărei decizii luate cu ajutorul IA care poate avea un impact asupra vieții uneia sau mai multor persoane; reamintește distincția dintre utilizarea IA și a tehnologiilor conexe în prevenirea criminalității și în justiția penală; subliniază că tehnologiile IA trebuie să aibă întotdeauna un rol subordonat;

6. reamintește că cele mai grave utilizări abuzive ale IA și ale tehnologiilor conexe - cum ar fi supravegherea în masă, crearea de profiluri, programele de poliție predictive care pot estima locul probabil al producerii unei infracțiuni, localizarea suspectilor, probabilitatea ca o persoană să devină victimă, vulnerabilitatea, declararea unei persoane ca dispărută sau victimă a violenței domestice sau a unei infracțiuni sexuale și încălcările dreptului la un proces echitabil - pot proveni de la autoritățile publice de aplicare a legii;
7. subliniază importanța utilizării datelor autogenerate în colectarea și analiza dovezilor; reamintește că atât în domeniul prevenirii criminalității, cât și în cel al justiției penale, erorile și utilizările abuzive ale analizei datelor de intrare și de ieșire, precum și interpretarea acestora, pot fi datorate factorului uman implicat și solicită, prin urmare, o abordare prudentă atunci când se analizează eficacitatea și caracterul adecvat al utilizării tehnologiilor IA în toate procesele decizionale;
8. invită toate autoritățile publice competente, în special autoritățile de aplicare a legii, cum ar fi poliția și sistemul judiciar, să informeze publicul și să ofere suficientă transparență în ceea ce privește utilizarea IA și a tehnologiilor conexe în aplicarea prerogativelor lor, în

³ Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date (JO L 119, 4.5.2016, p. 89).

⁴ Rezoluția Parlamentului European din 16 februarie 2017 conținând recomandări adresate Comisiei referitoare la normele de drept civil privind robotica (JO C 252, 18.7.2018, p. 239).

special în materie penală;

9. consideră că este fundamental ca aplicarea sistemelor de IA în contextul procedurilor penale să garanteze respectarea principiilor procesuale penale de bază, printre care dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la o cale de atac eficientă, precum și să asigure monitorizarea și controlul independent al sistemelor de decizie automată;
10. subliniază importanța principiului controlului uman și al verificării rezultatelor produse integral de IA sau cu asistența acesteia; reamintește importanța chestiunilor legate de guvernanta, transparență, explicabilitate și responsabilitate pentru garantarea drepturilor fundamentale și pentru evitarea posibilelor deficiențe ale IA;
11. subliniază abordarea sa prudentă în privința utilizării programelor informatice de recunoaștere biometrică; subliniază ambiguitatea care rezultă dintr-o insuficiență inerentă în privința protecției datelor și a încălcărilor confidențialității datelor; ia act cu îngrijorare de acumularea datelor cu caracter personal ale cetățenilor din Uniunea Europeană de către țări străine, prin intermediul dezvoltatorilor și al furnizorilor din sectorul privat;
12. reamintește că, în conformitate cu normele UE în vigoare privind protecția datelor și cu Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, IA poate fi utilizată doar în scopul recunoașterii biometrice la distanță, dacă utilizarea este justificată corespunzător, proporțională și însoțită de garanții adecvate; salută recomandările Grupului de experți la nivel înalt al Comisiei privind IA, referitoare la o utilizare proporțională, atentă și bazată pe riscuri a tehnologiei de recunoaștere biometrică, cu respectarea legislației privind protecția datelor personale; sugerează ca aplicarea acestei tehnologii să fie justificată clar pe baza legislației existente și propune Comisiei să vadă cum pot fi integrate efectiv aceste recomandări, ținând seama, în special, de dreptul la viața privată și la protecția datelor cu caracter personal;
13. este ferm convins că deciziile luate de IA sau de tehnologiile conexe, în special în domeniul justiției și al aplicării legii, care au un impact direct și semnificativ asupra drepturilor și obligațiilor persoanelor fizice sau juridice, ar trebui să facă obiectul unei verificări umane riguroase, cu garanții procedurale;
14. consideră că trebuie analizat dacă este preferabil sau nu ca deciziile de aplicare a legii să fie delegate IA și, dacă da, în ce condiții și în ce privințe ar putea statele membre permite o astfel de utilizare a IA; consideră că IA și tehnologiile conexe care pot înlocui deciziile autorităților publice ar trebui tratate cu cea mai mare precauție; subliniază că trebuie stabilite coduri de conduită speciale pentru conceperea și utilizarea IA, pentru a ajuta autoritățile de aplicare a legii și autoritățile judiciare în cazul în care deciziile de aplicare a legii ar fi delegate IA; menționează activitatea în curs a Comisiei pentru afaceri juridice.

INFORMAȚII PRIVIND ADOPTAREA ÎN COMISIA SESIZATĂ PENTRU AVIZ

Data adoptării	10.9.2020
Rezultatul votului final	+ : 22 - : 3 0 : 0
Membri titulari prezenți la votul final	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Raffaele Stancanelli, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Lara Wolters, Javier Zarzalejos
Membri supleanți prezenți la votul final	Heidi Hautala, Emil Radev

VOT FINAL PRIN APEL NOMINAL ÎN COMISIA SESIZATĂ PENTRU AVIZ

22	+
EPP	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, Emil Radev, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
S&D	Ibán García Del Blanco, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken, Lara Wolters
RENEW	Karen Melchior, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton
ECR	Angel Dzhambazki, Raffaele Stancanelli
NI	Mislav Kolakušić

3	-
VERTS/ALE	Heidi Hautala, Marie Toussaint
GUE/NGL	Manon Aubry

0	0
---	---

Legenda simbolurilor utilizate:

- + : pentru
- : împotriva
- 0 : abțineri